

معرفی نژادهای گاو شیری:

ویژگی های یک گاو شیری خوب:

آیا می دانید یک دام خوب باید چه خصوصیت هایی داشته باشد؟

البته تمام دامداران، نشانه های یک دام خوب را می دانند. ولی آیا از مقدار اهمیت هر یک از این نشانه ها هم آگاهی دارید؟ آیا مهم ترین نشانه و اندازه آنها را می دانید؟

سعی شده شما را در خرید یک گاو شیری خوب و پرمحصول یاری کنیم. همچنین مهم ترین نشانه های یک گاو شیری خوب را به شما معرفی کنیم .

به این ترتیب، با خرید دام خوب و پرمحصول هم تولید خوبی خواهید داشت و هم دام های نامطلوب و کم محصول خود را کم کم با دامهای پرمحصول، عوض کرده و نژاد گاوهای خود را اصلاح می کنید .

نشانه های عمومی گاو سالم

قبل از خرید گاو شیری باید از سالم و بیمار نبودن آن اطمینان پیدا کنید. باید توجه کنید که گاو مورد نظر به طور مرتب واکسینه شده است و کارت بهداشت دارد. یک گاو سالم، تحرک کافی، چشمان شفاف، درشت و براق، موهای براق و تمیز، گوش برجسته و سیخ، پوزه صاف و مرطوب و لب های گشاده دارد .

ویژگی های اختصاصی گاوهای شیری

۱- قد و قامت

خوب است بدانید که قد حیوان اثری در شیردهی آن ندارد. ولی گاو کوچک و ضعیف به علت این که نمی تواند غذای بیشتری بخورد و در تلقیح مصنوعی به اسپرم های خوب، جواب نمی دهد، برای نگهداری مناسب نیست. در هر صورت گاوها را به سه دسته تقسیم می کنند :

۱- قد بلند به ارتفاع ۱۵۰ تا ۱۴۷/۵ سانتی متر

۲- قد متوسط به ارتفاع ۱۴۰ تا ۱۳۷/۵ سانتی متر

۳- کوتاه قد به ارتفاع ۱۳۰ تا ۱۲۷/۵ سانتی متر

۲- عمق بدن

عمق بدن گاو شیری را با خط کشهای مخصوص (کولیس) اندازه گیری می کنند . ولی با دیدن ظاهر گاو نیز می توان به عمق بدن آن پی برد. به طوری که هرچه فاصله چاله شیر تا آخرین دنده از قسمت عقبی حیوان بیشتر باشد، آن حیوان غذای بیشتری می تواند بخورد و قدرت تولید بالاتری دارد. البته این صفت رابطه مستقیمی با میزان تولید شیر ندارد ولی در عمر اقتصادی و توانایی گاو برای تولید بیشتر اثر دارد .

۳- زاویه دار بودن بدن در منظر پشتی

این صفت به طور مستقیم با شیرواری گاو رابطه دارد. زاویه دار بودن یعنی هر وقت از عقب حیوان به سمت سرش نگاه کنیم، یک زاویه تیز که در سمت پایانی گردن باریکتر می شود، ببینیم. هرچه این زاویه تیزتر باشد ، دام از نظر خصوصیت های شیرواری، وضعیت بهتری دارد. البته باید توجه داشته باشید که نباید این صفت را با لاغری گاو اشتباه گرفت .

زاویه دار بودن گاو در منظر پشتی نشان می دهد که این گاو سرگردن کشیده، دنده های برجسته و ظریف و بدنی کشیده و موزون دارد. در حقیقت کمر صاف، محکم و قوی، گردن نازک و کشیده، نداشتن غبغب و زاویه دار بودن گلو موجب به وجود آمدن چنین زاویه ای شده است .

۴- عرض وزاویه کپل

عرض کپل رابطه مستقیمی با زایمان آسان و به دنیا آمدن گوساله سالم و درشت دارد. هرچه عرض کپل گاو

شیری بیشتر باشد، بهتر است. برای دانستن عرض کپل، کافی است که فاصله دو استخوان مفصل خاصه راست و چپ گاو را اندازه گیری کنیم. فاصله این دو، نشان دهنده عرض کپل گاو است .

نکته مهم

نکته مهم دیگر این است که زاویه کپل گاو باید یک شیب ملایم از سمت برجستگی مفصل ران به استخوان ورکی پایین گاو داشته باشد. برای اندازه گیری این زاویه باید به استخوان مفصل ران گاو توجه کنید و شیب آن را نسبت به محل پین گاو بررسی کنید . شیب بالاتر و شیب پایین تر برای گاو شیری مناسب نیست و موجب ناراحتی هایی در تولید مثل و خروج ناقص ترشح های رحمی گاو می شود . همچنین ظریف بودن و یک نواختی دم از محل اتصال تا انتها، نشان دهنده شیرواری گاو است .

۵- پاهای و شکل قرار گرفتن آنها

-پاهای جلو

پاهای جلو باید مستقیم و بدون خمیدگی به بدن وصل شده باشند و بیش از حد بلند یا کوتاه نباشند. همچنین فاصله دو پا، نشان دهنده عرض سینه است. عرض سینه متوسط و یا بیش از حد متوسط در عمر اقتصادی حیوان و شیرواری گاو اثر دارد .

۱-۵ پاهای عقب

خوب است بدانید که وضعیت دو مفصل خرگوشی گاو در شیرواری آن اثر دارد. به طوری که هرچه مفصل پاهای عقب گاو ظریف تر باشد، گاو شیروارتر است. به علاوه پاهای عقب گاو در منظر پشتی باید مستقیم و بدون انحراف به داخل بدن وصل باشند. به طوری که بتوان مستطیلی را بین دو پای عقب گاو رسم کرد. اگر دو مفصل پاهای عقب گاو به هم نزدیک و پاها و سم ها به بیرون منحرف باشند، کمترین ارزش را به آن گاو می دهند. حال آنکه پاها باید بدون انحراف و مفصل های خرگوشی باید با ران، پاها و سم ها، موازی باشند .

اگر پاهای گاو را از پهلو نگاه کنید باید مفصل های خرگوشی پاهای عقب داسی شکل باشند. البته باید توجه کنید که گاهی ممکن است گاو به دلیل اشکال در لگن و یا عفونت، سم ها و پاهای خود را به داخل کج کند. بنابراین نباید این موضوع را با خمیدگی داسی شکل پاهای عقب اشتباه گرفت .

۶- ارتفاع پستان عقبی

این ارتفاع نشان دهنده ظرفیت تولید شیر در گاو است. برای بررسی این صفت کافی است فاصله زیر فرج دام را تا محل اتصال پستان به بدن گاو اندازه بگیرید. هرچه این فاصله کمتر باشد، بهتر است

۷- عمق پستان

عمق پستان یعنی بررسی وضعیت کف پستان (به غیر از نوک آن) با مفصل خرگوشی پاهای عقب. البته درست است که هرچه پستان بزرگتر باشد، شیر بیشتری را در خود جای می دهد، ولی یک پستان با عمق بیشتر (حجیم تر) زودتر به زخم و ورم پستان آلوده می شود.

بنابراین در بررسی این صفت باید به سن دام توجه کرد. به طوری که هرچه سن دام بالاتر رود، عمق پستان بیشتر می شود. در تلیسه ها باید کف پستان نسبت به مفصل خرگوشی، حدود ۳ انگشت (۵ سانتی متر) بالاتر قرار گرفته باشد.

۸- نگه دارنده پستان ها

نگه دارنده ها در حقیقت رباط های وسطی محفظه پستان هستند. این رباط ها چنان در منظره پشتی قرار گرفته اند که به نظر می آید محفظه پستان به دو قسمت تقسیم شده است. رباط ها در حقیقت نگه دارنده های اصلی و اولیه پستان هستند. همچنین عامل مهمی در نگه داشتن پستان در محل اصلی خود هستند. اگر نگه دارنده پستان ضعیف باشد، پستان به حالت شل و پاندولی درمی آید. در نتیجه طول عمر اقتصادی گاو کم می شود. بنابراین هنگام خرید یک گاو شیری باید توجه داشت که در منظره پشتی در حالی که پستان پر از شیر است، وسط پستان گاو، خط وجود داشته باشد. همچنین این خط و شکاف بین پستانی، عمیق و سراسر پستان را فراگیر باشد.

۹- عرض پستان

هرچه عرض پستان گاو بیشتر باشد، دام قدرت شیرواری بهتری دارد. همچنین طول عمر اقتصادی آن نیز زیاد است. برای بررسی این صفت، در محل اتصال پستان به بدن و برگشتگی موهای دو طرف پستان، فاصله دو طرف پاهای آن را اندازه گیری می کنند. توجه کنید که هنگام بررسی این صفت نباید گاو بدشکل ایستاده باشد

وپاهای عقب آن از هم باز باشد .

۱۰- اندازه سرپستانک ها

یکی از مواردی که باید هنگام خرید گاو شیری بسیار به آن توجه شود، اندازه سرپستانک های گاو است. برای بررسی آنها باید طول سرپستانک و وضعیت آنها را از جلو و عقب و پهلو حیوان اندازه گیری کرد. چند حالت غیر طبیعی در پستانک وجود دارد که باید به آنها توجه کرد. این حالت ها عبارتند از :

- الف- پستانک ها نباید به شکل پستانک های بز باشند و به اصطلاح بزى نباشند .
- ب- پستانک های خیلی قطور به درد شیردوشی نمی خورند .
- ج- سوراخ پستانک ها نباید بیش از حد ریز و یا گشاد باشند .

اندازه مناسب برای سرپستانک های جلو حدود ۵ تا ۶ سانتی متر و برای سر پستانک های عقب ۴ تا ۵ سانتی متر است . یعنی باید سر پستانک های جلو کمی بلندتر از سرپستانک های عقب باشد. علاوه بر اندازه پستان ، باید توجه داشت که پستان های گاو شیری ورم کرده و گرم تر از حد معمول نباشد. همچنین رنگ آن غیرعادی و زخمی نباشد. اگر به گاو مشکوک هستید، کمی از شیر آن را در یک فنجان، ظرف یا پارچه سیاه بدوشید و بررسی کنید تا مواد ریز خارجی و غیرطبیعی در آن دیده نشود. به این روش، آزمایش فنجان سیاه گفته می شود. زیرا در پارچه یا ظرف سیاه، عامل های ریز حاصل فعالیت باکتری ها و میکروب ها به سادگی دیده می شوند .

۱۱- محل قرارگرفتن سرپستانک های جلو و عقب

هنگام بررسی این صفت باید به شکل قرارگرفتن نوک پستانک ها و محل آنها نسبت به محفظه پستان دقت کرد. اگر سر نوک پستان ها بیش از حد به هم نزدیک و یا از هم دور باشند، غیر طبیعی است .

برای بررسی محل قرارگرفتن سرپستانک ها باید کل پستان گاو را به ۴ قسمت تقسیم کنیم. به طوری که نوک هر پستان باید در وسط هر یک از این ۴ قسمت قرار گرفته باشد. همچنین فاصله نوک پستان ها نسبت به هم مساوی و متناسب باشد .

خلاصه مطالب

- ۱- هنگام خرید گاو شیری ابتدا باید دقت کرد که دام بیمار نباشد و واکسن های لازم به آن تزریق شده باشد
- ۲- عرض کپل گاو شیری هرچه بیشتر باشد، بهتر است .
- ۳- هرچه پاهای عقب گاو، ظریف تر و زاویه آنها داسی شکل (بسته تر) باشد، مناسب تر است .
- ۴- باید توجه داشت که پستان گاو، بیش از حد عمیق نباشد. چون در این صورت ، پستان گاو زودتر به انواع بیماریها از جمله ورم پستان مبتلا می شود .
- ۵- باید توجه داشت که در بررسی سرپستانک های گاو شیری، سر پستانک های جلو کمی بلندتر از سرپستانک های عقب باشد .
- ۶- آزمایش فنجان سیاه، بهترین و آسان ترین روش برای بررسی آلودگی شیر به میکروب و عامل های خارجی است .
- ۷- سرپستانک های گاو باید در مرکز هر ۴ قسمت پستان گاو قرار گرفته باشد .

چند نکته مفید :

قبل از خرید گاو شیری، از سالم بودن گاو مطمئن شوید . توجه کنید که گاو مورد نظر به طور مرتب واکسینه شده و کارت بهداشت داشته باشد .

در زمان خرید گاو شیری باید به ویژگی های اختصاصی حیوان توجه کافی کرد .

عرض کپل گاو رابطه مستقیمی با زایمان آسان و به دنیا آمدن گوساله سالم و درشت دارد .

هرچه مفصل پاهای عقب گاو ظریف تر باشد، گاو شیروارتر است .

هرچه ارتفاع پستان عقبی گاو کمتر باشد بهتر است .

اگر نگه دارنده پستان ها (رابط ها) ضعیف باشند، پستان ها شل شده و طول عمر اقتصادی گاو کم می شود .

اندازه مناسب برای سرپستانک های جلو حدود ۵ تا ۶ سانتی متر و برای سر پستانک های عقب ۴ تا ۵ سانتی متر است .

هلشتاین – فریزن (Holstein-Friesian)

بزرگترین و پراکنده‌ترین نژاد، در بین نژادهای گاوهای شیری است. رنگ آن سیاه-سفید و یا قرمز-سفید است،

هلشتاین: گاوهایی که اجداد آنها از امریکای شمالی است

فرزین: گاوهایی که اجداد اروپایی دارند

- وزن نر: ۱۰۰۰ کیلو وزن ماده ۶۸۲ کیلو

- گاوهای هلشتاین به بیشترین تولید کننده شیر با کمترین درصد چربی شهرت یافته اند

- رنگ: سیاه و سفید یا قرمز و سفید

- بلوغ: دیر

- وزن گوساله ها: ۴۳ کیلو

- ارزش گوشت: عالی

- درصد چربی: ۳,۶۵

- تولید شیر: ۷۲۴۵ لیتر

- وطن اصلی: هلند (استانهای شمالی و همچنین فریز غربی)

- هلشتاین دیرتر از جرسی، گرنزی یا ایر شایر بالغ می شود

- از اخلاف اصلاح شده اجداد وحشی بوس تارولی تیپیکوس محسوب می شود

- طول دوره آبستنی ۲۸۰ روز

گوساله های این نژاد در میان سایر نژادهای شیری در هنگام تولد بالاترین وزن را دارند و این

ویژگی همراه با رنگ سفید چربی بدن آنها را برای تولید گوشت سفید (veal) گوساله

مناسند

جرسی: (Jersey)

- کوچکترین نژاد گاو شیری
نژاد جرزی از نظر جثه کوچکترین نژاد در بین نژادهای شیری است. شیر نژاد جرزی بالاترین درصد چربی را دارد. گاو نژاد جرزی حساس و شرور است.

نژادی است زودرس، رنگ شیر این نژاد زرد رنگ است. رنگ حیوان آهونی یکدست و ممکن است لکه‌های سفیدی هم داشته باشد

- به دلیل داشتن چربی زرد ، برای تولید گوشت قرمز و گوشت سفید گوساله ارزش چندانی ندارد
- شیر جرسی در مقایسه با سایر نژادها بیشترین درصد چربی و همچنین مواد جامد بدون چربی را دارد
- نسبت به تحریکات محیطی بسیار حساس بوده و به سرعت واکنش نشان می دهد
- به داشتن يك سیستم عصبی بسیار توسعه یافته شهرت دارد . نسبت به تمامی نژادهای دیگر زودتر بالغ می شوند و سریعتر به اوج تولید شیر می رسند
فعالیت بهنژادی این نژاد از جزیره جرسی (یکی از جزیره های کانال بین فرانسه و انگلستان) آغاز شده است

در طی روند بهنژادی کره به عنوان اصلی ترین فراورده شیر تولیدی مورد نظر بود. شیر این نژاد به علت داشتن کاروتن زیاد زرد رنگ مییابد . قدرت تبدیل کاروتن به ویتامین A درنژادهای دیگر بیش از جرسی و گرنزی بوده و لذا شدت رنگ زرد شیر آنها در حد شیر این دو نژاد کوچک نمی باشد . گاوهای جرسی به خلوص نژادی شهرت دارند زیرا در جزیره جرسی به گاو که مشخصات نامطلوب داشت اجازه ماندن داده نمیشود

- وزن مطلوب گاو ماده: ۴۵۴ کیلو - وزن مطلوب گاو نر : ۶۸۲

- رنگ :حنایی با و یا بدون کله سفید - قدرت چرا: خوب

- بلوغ : زود- ارزش گوشت : ضعیف

- درصد چربی شیر : ۴,۸۵

- تولید شیر : ۴۹۵۷ لیتر

- موطن : جرسی ووزن گوساله ۲۷ کیلو گرم

گرنزی : گرنزی (Guernsey)

تا حدودی از جرسی بزرگتر است . نوع و مشخصات شیر ان شباهت زیادی به جرسی دارد . درصد چربی ، درصد کل مواد جامد بدون چربی در شیر این نژاد اندکی کمتر از جرسی است . رنگ شیر ان به علت وجود مقدار بیشتر کاروتن زردتر است .

اندازه کوچک و رنگ زرد ، چربی لاشه موجب میشود برای تولید گوشت قرمز و گوشت سفید گوساله مناسب نباشد . قدرت چرای ان به خوبی جرسی ها نیست گرنزی ها از زیر گونه وحشی BTL ، در جزیره گرنزی (یکی دیگر از جزایر بین کانال فرانسه وانگلیس) منشا گرفته اند. همچون جرسی ، زیر گونه بریتانیایی و نورماندی میباشد . با مساحت ۲۴ مایلی مربع تقریباً در فاصله ۲۲ مایلی شمال غربی جزیره جرسی واقع شده . به دلیل گسترش بیشتر به سمت شمال دارای آب و هوایی سردتر از جزیره جرسی است . تا حد بسیار بالایی مطیع و رام میباشد . نسبت به جرسی ها از اصالت کمتری برخوردارند . از آغاز دستیابی به درصد بالای چربی شیر جزو اولویت های بهنژادی قرار گرفت

- وزن مطلوب ماده : ۵۰۰ کیلو

- وزن نر : ۷۷۳ کیلو

- رنگ :حنایی و سفید

- قدرت چرا :خوب

- بلوغ : زود

- وزن گوساله : ۳۴ کیلو

- ارزش گوشت : طعیف

- درصد چربی شیر : ۴,۶۷

- تولید شیر : ۵۲۰۵ لیتر

- موطن : گرنزی وطول دوره آبستی ۲۸۵ روز

براون سویس: (Brown Swiss)

زیر گونه وحشی btl میباشد. از نظر وزن بعد از هلشتاین هائز مقام دوم است . رنگ قهوه ای براون سویس از خیلی روشن تا خیلی تیره متغیر است. وجود لکه های سفید در بالای شکم و وسط منگوله دم مورد پسند پرورش دهندگان اصیل نیست . حیوانی رام ولی کمی لجباز است . این نژاد به سبب اندازه نسبتا بزرگ وزن زیاد گوساله ها چربی سفید بدن برای پروار بندی و گوشت سفید گوساله در حد هلشتاین مقبولیت یافته است . دیر بالغ میشود و نسبت به نژادهای شیری دیگر دیرتر به اوج تولید میرسد . در دامنه کوه های سویس اصلاح شده در ابتدا برای تولید پنیر اصلاح شده بود .

- وزن گاو ماده : ۶۳۶ کیلو

- وزن گاو نر : ۹۰۹

- رنگ : قهوه ای

- قدرت چرا : عالی

- بلوغ:دیر

گوساله : ۴۱ کیلو

- ارزش گوشت : عالی

- چربی شیر : ۴,۱

- تولید شیر : ۵۹۳۹

- طول دوره آبستنی : ۲۹۲ روز

ایر شایر: آیر شایر (Ayrshire)

جد btp، btl آخرین نژاد اصلاح شده است. در منطقه ایر در جنوب غربی اسکاتلند اصلاح شده گاوهای هلند جزیره شائل و گاوهای تیز واتر شمال انگلستان، حیوانات پایه برای این نژاد بودند. اب و هوا در منطقه ایر در قسمت های زیادی از سال سرد و نمناک است. قوی بنیه ریا، دارای قدرت چرایخوب بزرگتر از گاوهای گرنزی و جرسی بوده و رنگ آنها از قرمز تا قهوه ای مایل به قرمز و سفید متغیر است. فراوانی ترکیب رنگ سفید و قهوه ای مایل به قرمز در گاو های نر بیشتر است. گوساله های این نژاد به دلیل وزن و تولید نسبتا پایین برای تولید گوشت سفید گوساله ارزش متوسطی دارند. دارای چربی سفید چربی شیر ۴% و مواد جامد بدون چربی شیر آنها کمتر گرنزی و جرسی است. به لحاظ تیپ بدن و پستان متناسب، همچنین شاخ های بالا پیچ خاصی دارند.

در اصلاح نژاد این گاو ها بر روی شکل پستان تاکید است.

- گاو ماده: ۵۴۵ کیلو

- گاو نر: ۸۴۵ کیلو

- رنگ: قرمز یا مایل به قرمز

- قدرت چرا: عالی

- بلوغ: متوسط

- وزن گوساله: ۳۴ کیلو

- ارزش گوشت: خوب

- درصد چربی شیر: ۳,۹۶

- تولید شیر: ۵۶۸۵

- موطن: اسکاتلند و طول دوره آبستنی: ۲۷۸ روز

شورت هورن شیری :

سال ها به عنوان نژادی دو منظوره شناخته شده بود . ولی در سال ۱۹۶۹ پرورش دهندگان اعلام کردند که باید شیری باشد . در شمال شرقی انگلستان در منطقه تیز ریور از اجداد وحشی btp اصلاح شده اند . دوره هام Durham یکی از محله های انگلیس است که اصلاحاتدایی نژاد شورت هورن در انجا صورت گرفته است . برای تولید گوشت سفید برتری کمتری دارد . از تقریبا سفید تا قرمز

ولی بیشتر دارای ترکیبی از هر دو رنگ می باشد .

- وزن ماده : ۶۳۶ کیلو

- وزن نر : ۹۵۵

- رنگ : قرمز سفید یا سرخ تیره

- قدرت چرا : خوب

- بلوغ : دیر

- وزن گوساله : ۳۴ کیلو

- ارزش گوشت : خوب

- درصد چربی شیر : ۳,۶۵

- تولید شیر : ۵۱۲۶

- موطن : انگلیس

گرد آوری مطالب: مختار خسروی